

Vabariigi Valitsuse korralduse „Politsei- ja Piirivalveameti kaasamine Terviseameti ülesannete täitmisesse, mis on seotud nakkushaiguse COVID-19 epideemilise leviku tõkestamisega“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Korraldus kehtestatakse nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 45² lõike 1 ja Vabariigi Valitsuse 27. mai 2021. a määruse nr 54 „Terviseameti ülesannete täitmisesse korrakaitseorgani kaasamise tingimused ja kord“ alusel ja korras. Korralduse kohaselt kaasatakse Politsei- ja Piirivalveamet hädaolukorra ajal Terviseameti nakkushaiguse tõkestamise ülesannete täitmisesse. Korralduse eesmärk on tagada riigi võimekus tõrjuda nakkushaiguse COVID-19 epideemilist levikut.

1.2. Korralduse ettevalmistajad

Korralduse on ette valmistanud Sotsiaalministeeriumi, Siseministeeriumi, Riigikantselei, Terviseameti ning Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud.

1.3. Märkused

Korraldus ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga.

2. Korralduse sisu ja võrdlev analüüs

Korraldus kehtestatakse nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 45² lõike 1 ja Vabariigi Valitsuse 27. mai 2021. a määruse nr 54 „Terviseameti ülesannete täitmisesse korrakaitseorgani kaasamise tingimused ja kord“ alusel.

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 45² lõike 1 kohaselt võib Terviseamet kaasata eriolukorras või hädaolukorras, mis on seotud nakkushaiguse epideemiaga, oma ülesannete täitmisesse korrakaitseorgani juhul ja nii kaua, kui ta ei saa ise õigel ajal või piisavalt tulemuslikult neid ülesandeid täita. Korrakaitseorgani kaasamise otsustab Vabariigi Valitsus.

Terviseamet kuulutas 12. augustil 2021. a välja hädaolukorra tulenevalt tervishoiuteenuse osutajate toimepidevuse häiretest ning nakkushaiguse COVID-19 epideemiast.

Punkt 1. Korralduse kohaselt kaasatakse Politsei- ja Piirivalveamet hädaolukorra ajal Terviseameti ülesannete täitmisesse.

Kaasamisega tekib Politsei- ja Piirivalveametil täiendav pädevus (korralduse punkt 2) ning selle pädevuse teostamiseks vajalikud avaliku võimu volitused (korralduse punkt 3). Kaasamine ei vähenda Terviseameti enda pädevust ega piira avaliku võimu volitusi, vaid võimaldab teha tõhusamalt koostööd kahe asutuse vahel.

Hädaolukorras ei suuda Terviseamet enda ressursidega nakkushaiguse COVID-19 epideemilist levikut tõkestada. Kaasamise eesmärk on tagada täidesaatva riigivõimu võimekus nakkushaiguse COVID-19 epideemilise leviku tõhusaks tõkestamiseks. Sisuliselt jätkatakse

varasemat praktikat, kus Politsei- ja Piirivalveamet abistab Terviseametit riikliku järelevalvega seotud ülesannete täitmisel.

Punkt 2. Korralduse punkti 2 alapunkti 1 kohaselt kaasatakse Politsei- ja Piirivalveamet Vabariigi Valitsuse 19. augusti 2020. a korraldusest nr 282 „COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja piirangud“ tulenevate kohustuste riikliku järelevalve ülesannete täitmisele.

Nimetatud korraldus on antud nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 28 lõike 2 punktide 1–3 ja 5 ja lõigete 5 ja 6 alusel ning arvestades sama paragrahvi lõiget 8 ning selles korralduses kehtestatud nõuete üle teeb nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 44 lõike 1 alusel järelevalvet Terviseamet. Terviseamet saab kasutada Politsei- ja Piirivalveameti abi, kui kaasamise teel võimaldatakse Politsei- ja Piirivalveametil ajutiselt täita Terviseameti pädevuses olevaid ülesandeid.

Korralduse punkti 2 alapunkti 2 kohaselt kaasatakse Politsei- ja Piirivalveamet Vabariigi Valitsuse 28. mai 2021. a korraldusest nr 212 „Karantiini kehtestamine COVID-19 haiguse diagnoosiga või positiivse testi tulemusega isikutele ja nende isikutega lähikontaktis olnud isikutele“ tulenevate kohustuste riikliku järelevalve ülesannete täitmisele.

Nimetatud korraldus on antud nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 27 lõike 3 alusel ning § 27 lõike 1 punktide 1 ja 2 ning § 28 lõike 8 alusel ning selles korralduses kehtestatud nõuete üle teeb nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 44 lõike 1 alusel järelevalvet Terviseamet. Terviseamet saab kasutada Politsei- ja Piirivalveameti abi, kui kaasamise teel võimaldatakse Politsei- ja Piirivalveametil ajutiselt täita Terviseameti pädevuses olevaid ülesandeid.

Punkt 3. Selleks, et Politsei- ja Piirivalveamet saaks täita ülesandeid, millesse ta on kaasatud, peab tal olema lisaks riikliku järelevalve üldmeetmetele ka kõigi riikliku järelevalve üldmeetmete ning kõigi nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 45 lõigetes 1–3 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete kohaldamise volitus. Samuti peab Politsei- ja Piirivalveametil olema nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 45² lõikes 5 sätestatud volitus.

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 45 lõike 1 alusel:

- korra- ja kaitse seaduse § 30 alusel küsitlemine ja dokumentide nõudmine;
- korra- ja kaitse seaduse § 31 alusel kutse ametiruumi ja sundtoomine;
- korra- ja kaitse seaduse § 32 alusel isikusamasuse tuvastamine;
- korra- ja kaitse seaduse § 44 alusel viibimiskeelu kohaldamine;
- korra- ja kaitse seaduse § 49 alusel vallasasja läbivaatus;
- korra- ja kaitse seaduse § 50 alusel valdusesse sisenemine;
- korra- ja kaitse seaduse § 51 alusel valduse läbivaatus.

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 45 lõike 2 alusel ja korra- ja kaitse seaduse §-s 46 sätestatud korras vältimatu vajaduse korral nakkushaige kinni pidamine toimetamiseks tema elu- või viibimiskohta, kui ta on enda või teiste elule või tervisele ohtlik ja ta ei ole järginud või ei järgi NETSis ja selle alusel kehtestatud nõudeid ning kui muud järelevalvemeetmed ei ole tulemuslikud.

Politsei- ja Piirivalveameti kaasamine Terviseameti ülesannete täitmisele täiendab politsei pädevust ning ei välista samal ajal politsei ja tervisekaitse ülesannete täitmist. Kaasamisega

Politsei- ja Piirivalveametile antud Terviseameti ülesanded lisanduvad Politsei- ja Piirivalveameti enda ülesannetele. Seetõttu on ka korralduses rõhutatud, et kaasamine ei piira Politsei- ja Piirivalveameti ametnikul, kes on kaasatud Terviseameti ülesannete täitmisse, enda pädevuses olevate avaliku võimu volituste teostamist, sealhulgas kasutada vahetut sundi korrakaitseseaduses sätestatud tingimustel ja korras.

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 45² lõike 5 kohaselt, kui Terviseamet kaasab ülesannete täitmisse Politsei- ja Piirivalveameti, siis ülesannetesse kaasatuna võib Politsei- ja Piirivalveamet kohaldada vahetut sundi.

Punkt 4. Politsei- ja Piirivalveameti kaasamine Terviseameti ülesannete täitmisse peab olema ajaliselt piiritletud. Nakkushaiguse COVID-19 epideemiline levik ei ole prognoositav ning seetõttu ei ole ette teada, kui kaua vältab sellest tingitud hädaolukord.

Politsei- ja Piirivalveameti kaasamise algusajaks on 16. august 2021. a, mis annab paar päeva ülesannete ümberkorraldamiseks. Arvestades korralduse andmisele eelnenud koostööd Politsei- ja Piirivalveameti ja Terviseameti vahel on see aeg piisav kõige kriitilisemate ümberkorralduste tegemiseks. Kaasamise lõpptähtaeg on määratud eelarveaasta lõpuga, st 31.12.2021, või hädaolukorra lõppemise faktiga (st päevaga, millal Terviseamet otsustab, et tegemist ei ole enam hädaolukorraga). See ei välista, et Vabariigi Valitsus otsustab varem kaasamise korraldust muuta või lõpetada. Kaasamise võimalusi 2022. a on mõistlikum otsustada pärast 2022. a riigieelarve vastuvõtmist.

Punkt 5. Politsei- ja Piirivalveameti kaasamine peab olema territoriaalselt piiritletud. Nakkushaiguse COVID-19 epideemiline levik hõlmab kogu Eesti Vabariigi territooriumi. Meetmete tõhus kohaldamine eeldab, et need hõlmavad kogu riigi territooriumi tervikuna, et vältida pendelrännet erinevate piirangutega piirkondade vahel ja sellega kaasnevat nakkushaiguse suuremat levikut vähem nakatunud piirkondades. Piirangute tagamine eeldab Politsei- ja Piirivalveameti kaasamist nende järelevalvesse. Politsei- ja Piirivalveamet kaasatakse Terviseameti ülesannete täitmisse kogu Eesti Vabariigi territooriumi ulatuses.

Punkt 6. Arvestades, et nakkushaiguse COVID-19 epideemiline levik ja sellest põhjustatud hädaolukord võib kesta pika ajal vältel ning epidemioloogiline olukord ja sellele vastavad meetmed võivad kaasamise ajal oluliselt muutuda, ei ole korralduse tekstis mõistlik konkreetselt kõiki üksikasju kindlaks määrata. Korralduse koostamisel on arvestatud, et kaasatakse 50 politseiametnikku, st 25 patrulli 8 tundi päevas.

Kokku on arvestatud, et Politsei- ja Piirivalveamet täidab keskmiselt 55 200 töötundi kaasamisega seotud ülesandeid kuus. Lisaks patrullidele võib kaasamine puudutada ka menetlejaid ja teisi teenistujaid, kes patrulli edastatud andmete alusel haldus- ja vääртеomenetluse läbi viivad. Kaasamisega seotud teenistuskohustuste või tööülesannete täpsem ulatus, kulud ja töökorralduse üksikasjad lepatakse kokku Terviseameti ja Politsei- ja Piirivalveameti vahel lähtuvalt nakkushaiguse leviku asjaoludest.

Koostöö põhimõtted on määratletud Vabariigi Valitsuse korralduses, kuid see punkt võimaldab neid täpsustada. Politsei täidab kaasamisega seotud ülesandeid eelkõige enda ülesannete täitmise raames, suurendades eelkõige patrullide hulka ning arvestades patrullide ülesannete kindlaksmääramisel Terviseameti koostatud ohuprognosi. Nakkushaiguse COVID-19 epideemilise leviku olukorra muutumisel on oluline ühiselt ja koostöös täiendada ohuprognosi, hinnata ümber prioriteete ning ühtlustada asutuste töökorraldust. Nii on kavas

koostöös seada sisse Terviseametis valvetelefon, millelt on kaasamisel osaleval Politsei- ja Piirivalveameti ametnikul võimalik saada järelevalve teostamiseks vajalikku teavet, selgitusi nakkushaiguse ja nakkusohu hindamiseks ning võtta ühendust Terviseameti inspektoriga, kes on pädev otsustama haldusakti andmise (kui sellise haldusakti andmine ei ole kaasamisega Politsei- ja Piirivalveametile üle antud). Kuna niivõrd pikaajaline ja mahukas kaasamine toimub Eestis esmakordselt, siis ei ole võimalik Vabariigi Valitsuse korraldusega kõiki kaasamise üksikasju ette näha.

Punkt 7. Kaasamisega ei allutata Politsei- ja Piirivalveameti üksust ega ametnikke Terviseametile ning nad ei muutu Terviseameti ametnikeks, vaid teenistus- ja alluvussuhted jäävad Politsei- ja Piirivalveameti ja tema teenistujate vahel kestma senisel kujul. Funktsioonid siiratakse Politsei- ja Piirivalveametile kui asutusele, mitte konkreetsetele ametnikele (selle poolest erineb kaasamine ametniku ajutisest üleviimisest). Politsei- ja Piirivalveamet korraldab kaasamisega seotud igapäevaste ülesannete täitmist enda töökorralduse osana iseseisvalt. Eelkõige määratleb Politsei- ja Piirivalveamet ametnike ühekordsed ülesanded, mis on kaasamisega seotud, ning kehtestab sisemised juhised ja protseduurid (sealhulgas koostöös Terviseametiga).

Selleks, et Politsei- ja Piirivalveamet saaks kaasamises osalevate ametnike tööd tõhusalt korraldada, on vaja tagada infovahetus Politsei- ja Piirivalveameti ja Terviseameti vahel.

Terviseamet määrab teenistujad, kes koordineerivad Terviseameti ning Politsei- ja Piirivalveameti teenistujate tööd kaasamisega seotud ülesannete täitmisel ning tagavad teabevahetuse. Sellisteks teenistujateks on eelkõige hädaolukorra staabi või staabigrupi juht, aga võivad olla ka teised ametnikud. Ülesannete, mida kaasamine hõlmab, sisulistes küsimustes koostab haldusjuhendeid ja -eeskirju Terviseamet (nt desinfitseerimisvahendite märgistuse nõuete kontrollimise juhend).

Punkt 8. Kaasamisega seotud ülesanded võivad olla ressursimahukad (nt suurürituste järelevalve, avalike koosolekute järelevalve jms).

Kaasamise ressursimahukad ülesanded kavandatakse ühiselt. Ressursimahukate ülesannete täitmist juhib hädaolukorra juht, hädaolukorra staabi juht või tema volitatud isik. Ressursimahukate ülesannete täitmisel alluvad kõik – nii Terviseameti kui ka Politsei- ja Piirivalveameti – teenistujad hädaolukorra juhi volitatud isikutele (operatiivjuhid). Kokkuleppel Politsei- ja Piirivalveametiga võib operatiivjuhiks olla ka Politsei- ja Piirivalveameti või muu kaasatava korrakaitseorgani teenistuja.

Punkt 9. Ministeeriumi ja selle valitsemisala juhina Vabariigi Valitsuse seaduse § 49 lõike 1 punktide 1, 3 ja 12 tähenduses ning ministeeriumi ja valitsemisala vara ja eelarve eesmärgipärase kasutamise eest vastutava isikuna Vabariigi Valitsuse seaduse § 49 lõike 1 punktide 8 ja 9 tähenduses on ülesande täitmise ja selle rahastamise korraldamine ministri pädevuses. Arvestades seda, et kaasamine puudutab mitme ministeeriumi valitsemisala, on nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 45² lõike 6 kohaselt antud kaasamise kulude hüvitamise otsustamine Vabariigi Valitsuse pädevusse.

Vabariigi Valitsuse 27. mai 2021. a määruse nr 54 „Terviseameti ülesannete täitmise korrakaitseorgani kaasamise tingimused ja kord“ § 5 lõikes 1 sätestatakse: „Kaasamise kulude hüvitamise korraldab Terviseamet. Korrakaitseorgan esitab kaasamisega seotud kulude arvestuse Terviseametile. Kulu suurus peab olema põhjendatud ja tõendatud.“ Sama sätte teise

lõike kohaselt võib Terviseamet valdkonna eest vastutava ministeeriumi kaudu taotleda kulu hüvitamist Vabariigi Valitsuse reservist.

Käesoleva korralduse ettevalmistamisel on kaasamisega seotud kulu kavas katta Vabariigi Valitsuse reservist riigieelarve seaduses ning Vabariigi Valitsuse 31. juuli 2014. a määruses nr 123 „Vabariigi Valitsuse reservist vahendite eraldamise ja eraldatud vahendite kasutamise kord“ sätestatud tingimustel ja korras. Vabariigi Valitsuse reservist vahendite saamiseks esitas tervise- ja tööminister 11. augusti 2021. a ametikirjaga nr 1.8-1/2513-1 rahandusministrile reservitaotluse ja vastava korralduse eelnõu ning seletuskirja.

Punkt 10 sätestab korralduse jõustumise aja, milleks on kavandatud 16. august 2021. a.